

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра біоморфології хребетних ім. акад. В. Г. Касьяненка

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет ветеринарної медицини
“ _____ ” _____ 20__ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПАТОЛОГІЧНА МОРФОЛОГІЯ ТА СУДОВА ВЕТЕРИНАРІЯ
(повний термін навчання)**

Галузь знань 21 Ветеринарія
Спеціальність 211 Ветеринарна медицина
Освітня програма Ветеринарна медицина
Факультет ветеринарної медицини
Розробники: доцент кафедри біоморфології
хребетних ім. акад. В. Г. Касьяненка,
канд. вет. наук, доцент Станіслав ГАРКУША

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

“ ПАТОЛОГІЧНА МОРФОЛОГІЯ ТА СУДОВА ВЕТЕРИНАРІЯ”

Дисципліна вивчає морфологію загальнопатологічних процесів, особливості патоморфологічних змін за різних заразних та незаразних хвороб тварин, юридичні та ветеринарно-біологічні аспекти судово-ветеринарної експертизи.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	Магістр
Спеціальність	211 Ветеринарна медицина
Освітня програма	Ветеринарна медицина
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	240
Кількість кредитів ECTS	8
Кількість змістових модулів	6
Курсова робота	8 семестр
Форма контролю	залік, залік, екзамен.
Показники навчальної дисципліни для денної форми освіти	
Рік підготовки	4, 5-й
Семестр	7,8,9
Лекційні заняття	75
Лабораторні заняття	105
Самостійна робота	60
Кількість тижневих годин: ауд.	4,4,4

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Патологічна морфологія та судова ветеринарія» є набуття теоретичних і практичних знань щодо структурних основ загальнопатологічних процесів, патології органів і їх систем та хвороб різної етіології для більш глибокого розуміння теоретичних основ ветеринарної медицини і посмертної діагностики, а також щодо методології й методики проведення судово-ветеринарної експертизи трупів і живих тварин.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни «Патологічна морфологія та судова ветеринарія»: ґрунтується на знаннях, отриманих здобувачами вищої освіти під час опанування освітніх компонент «Анатомія свійських тварин», «Цитологія, гістологія, ембріологія», «Патофізіологія тварин», «Ветеринарна мікробіологія», «Ветеринарна вірусологія», «Паразитологія та інвазійні хвороби», «Епізоотологія та інфекційні хвороби», що забезпечують формування у здобувачів системного уявлення про морфофункціональні особливості організму тварин у нормі та за патології, закономірності

розвитку патологічних процесів, принципи патолого-анатомічної та судово-ветеринарної діагностики, методи дослідження біологічного матеріалу та нормативно-правові засади професійної діяльності лікаря ветеринарної медицини.

Набуття компетентностей

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

Спеціальні компетентності (СК):

- СК2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності.
- СК5. Здатність застосовувати методи і методики патолого-анатомічної діагностики хвороб тварин для встановлення остаточного діагнозу та причин їх загибелі.
- СК6. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання зразків біологічного матеріалу, відібраного під час патолого-анатомічного розтину, для лабораторних досліджень.
- СК7. Здатність організовувати і проводити лабораторні дослідження й аналізувати їх результати.
- СК14. Здатність проводити судово-ветеринарну експертизу.
- СК19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.
- СК20. Здатність організовувати, здійснювати і контролювати документообіг під час професійної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

ПРН5. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН13. Розуміти логічну послідовність дій та вміти оформляти відповідну документацію під час проведення судово-ветеринарної експертизи.

Компетенції 1 дня:

1. Демонструвати розуміння етичних та правових рамок, в яких має працювати лікар ветеринарної медицини, включаючи професійні аспекти, аспекти, що пов'язані з благополуччям тварин, власників тварин, громадським здоров'ям, суспільні та екологічні аспекти, пов'язані з професійною діяльністю.

2. Розуміти методи наукових досліджень, внесок фундаментальних і прикладних досліджень у науку та реалізацію принципу 3Rs (Replacement, Reduction, Refinement - Заміна, Скорочення, Удосконалення).

3. Демонструвати базові знання з організації, управління та законодавства, пов'язаного з ветеринарною практикою. Розуміти економічний та емоційний контекст, в якому працює лікар ветеринарної медицини.

5. Ефективно спілкуватися із власниками тварин, громадськістю, колегами за професією та відповідними органами, використовуючи мову, що є прийнятною для відповідної аудиторії, і дотримуватись принципів повної поваги до конфіденційності та приватності.

7. Належно оформляти клінічну документацію та документи для власників тварин, а також, за необхідності, звіти про клінічні випадки у формі, задовільній для відповідної аудиторії.

8. Ефективно працювати в складі поліпрофільної команди під час надання ветеринарних послуг та визнавати внесок усіх членів команди.

9. Вміти критично мислити, здійснювати перегляд та оцінку літератури та презентацій.

11. Демонструвати здатність критично аналізувати докази, справлятися з неповною інформацією, вирішувати непередбачувані ситуації та адаптувати знання, вміння і практичні навички до різних виробничих ситуацій.

12. Використовувати професійні здібності для сприяння розвитку ветеринарних знань та реалізації концепції "Єдине здоров'я" з метою сприяння здоров'ю, безпеці та благополуччю тварин, людини і навколишнього середовища, а також досягнення Цілей сталого розвитку ООН.

14. Демонструвати прихильність до навчання впродовж всього життя особистого удосконалення та професійного розвитку. Це включає в себе реєстрацію та рефлексію професійного досвіду, а також вжиття заходів для покращення професіоналізму та компетентності.

15. Регулярно брати участь у процесах самоаналізу та оцінювання з боку колег з метою підвищення ефективності власної роботи і роботи всього колективу.

16. Отримувати точну та об'єктивну історію окремої тварини або групи тварин, а також їх утримання та стану навколишнього середовища.

22. Збирати, зберігати та транспортувати зразки, обирати відповідні діагностичні тести, здійснювати інтерпретації та мати розуміння щодо обмеження результатів тестів.

23. Чітко комунікувати та співпрацювати з діагностичними установами, включаючи надання ними відповідних результатів для формування історії

хвороби відповідного пацієнта.

24. Використовувати базове діагностичне обладнання та ефективно проводити обстеження тварин відповідно до конкретного випадку, згідно з належною практикою охорони здоров'я та біобезпеки і чинними нормативними документами. Розуміти внесок цифрових інструментів та штучного інтелекту у теорію і практику ветеринарної медицини.

25. Розпізнавати ознаки можливих захворювань тварин, що підлягають повідомленню до відповідних державних органів, зоонозів, а також ознак жорстокого поводження з тваринами та вживати відповідних заходів, у тому числі повідомляти відповідні органи влади.

29. Правильно застосовувати принципи та оцінювати протоколи з біозахисту.

30. Належним чином виконувати асептичні процедури.

33. Визначати доречність етаназії, виконувати її з повагою до тварини та її власників, використовуючи відповідний метод, безпечного для присутніх під час проведення цієї процедури; надавати консультації з етичних та юридичних аспектів щодо утилізації трупа.

34. Проводити розтин трупів тварин всіх поширених видів, включаючи відбір зразків, відправку їх на дослідження та оформлення звітності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Смерть і посмертні зміни. Пошкодження.							
Тема 1. Предмет патологічної морфології.	1	6	2		2		2
Тема 2. Смерть та посмертні зміни.	2	6	2		2		2
Тема 3. Загальне поняття про дистрофії.	3	8	2		2		4
Тема 4. Білкові дистрофії.	4	6	2		2		2
Тема 5. Вуглеводні, жирові дистрофії.	5	8	2		2		4
Тема 6. Мінеральні дистрофії.	6	6	2		2		2
Тема 7. Некроз та апоптоз.	7	5	2				3
Разом за змістовим модулем 1		45	14		12		19
Змістовий модуль 2. Порушення кровообігу, лімфовідтоку та вмісту тканинної рідини. Компенсаторно-приспосувальні та відновлювальні процеси. Запалення. Патологія системи імунітету. Пухлини. Вади розвитку.							
Тема 8. Місцеві розлади кровообігу. Гіперемія, стаз анемія.	8	6	2		2		2

Тема 9. Кровотеча та крововиливи, Плазморагії, тромбоз	9	6	2		2		2
Тема 10. Емболія, Інфаркт.	10	4	2		2		
Тема 11. Пристосувально-компенсаторні процеси	11	9	2		4		3
Тема 12. Ексудативне запалення	12	6	2		2		2
Тема 13. Проліферативне запалення.	13	6	2		2		2
Тема 14. Епітеліальні пухлини	14	4	2		2		
Тема 15. Неепітеліальні пухлини	15	4	2		2		
Разом за змістовим модулем 2	45		16		18		11
Змістовий модуль 3. Органопатологія.							
Тема 1. Вчення про хворобу та діагноз.	1	4	2		2		
Тема 2. Патоморфологія серцево судинної системи	2	4			4		
Тема 3. Патологія опорно - рухового апарату.	3	4	2		2		
Тема 4. Патоморфологія системи дихання.	4	4			4		
Тема 5. Патологічна морфологія хвороб шкіри та її похідних.	5	4	2		2		
Тема 6. Патоморфологія шлунково кишкового тракту.	6	4			4		
Тема 7. Патологічна морфологія хвороб спричинених порушенням обміну речовин	7	4	2		2		
Тема 8. Патоморфологія хвороб сечовидільної системи.	8	2			2		
Разом за змістовим модулем 3	30		8		22		
Змістовий модуль 4. Патоморфологія заразних хвороб							
Тема 9. Патоморфологія інфекційних хвороб	9	4	2		2		
Тема 10. Патоморфологія сибірки та анаеробних інфекцій.	10	4			4		
Тема 11. Патоморфологія сибірки та анаеробних інфекцій.	11	4	2		2		
Тема 12. Патоморфологія сальмонельозу та сапу.	12	4			4		
Тема 13. Патоморфологія	13	4	2		2		

лептоспірозу і пастерельозу							
Тема 14. Патоморфологія псевдотуберкульозу та паратуберкульозу.	14	4			4		
Тема 15. Патоморфологія ешерихіозів та лістеріозу	15	6	2		4		
Разом за змістовим модулем 4	30		8		22		
Змістовий модуль 5. Судово ветеринарна медицина.							
Тема 1. Вступ до судової ветеринарії. Історія розвитку. Судова система України.	1		2		2		2
Тема 2. Нормативні документи в галузі судової ветеринарії. Закон України «Про судову експертизу».	2		2		2		2
Тема 3. Експертиза речових доказів.	3		2		2		2
Тема 4. Експертиза живих тварин	4		2		2		2
Тема 5. Судово - ветеринарна танатологія.	5		2		2		3
Тема 6. Ветеринарна деонтологія	6		2		2		4
Тема 7. Експертиза у випадках асфіксії у тварин.	7		2		2		2
Разом за змістовим модулем 5	45		14		14		17
Змістовий модуль 6. Судово ветеринарна медицина. Ч.2.							
Тема 8. Експертиза при утопленні тварин.	8		2		2		2
Тема 9. Експертиза при пошкодженні тварин впливом температур та електрострумом.	9		2		2		2
Тема 10. Експертиза при пошкодженні тварин іонізуючим випромінюванням та коливанням атмосферного тиску.	10		2		2		2
Тема 11. Судово-ветеринарна токсикологія.	11		2		2		2
Тема 12. Експертиза при порушеннях годівлі та утримання тварин.	12		2		2		2
Тема 13. Експертиза у випадках раптової смерті.	13		2		2		3
Тема 14. Поняття про судову експертизу продуктів харчування та сировини тваринного походження.	14		2		2		

Тема 15. Судово-ветеринарна експертиза в акушерській практиці.	15		2		2		
Разом за змістовим модулем 6	45		16		16		13
Усього годин	240		75		105		60

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Предмет патологічної морфології.	2
2	Смерть та посмертні зміни.	2
3	Загальне поняття про дистрофії.	2
4	Білкові дистрофії.	2
5	Вуглеводні, жирові дистрофії.	2
6	Мінеральні дистрофії.	2
7	Некроз та апоптоз.	2
8	Місцеві розлади кровообігу. Гіперемія, стаз анемія.	2
9	Кровотеча та крововиливи, Плазморагії, тромбоз.	2
10	Емболія, Інфаркт.	2
11	Пристосувально- компенсаторні процеси	2
12	Ексудативне запалення	2
13	Проліферативне запалення.	2
14	Епітеліальні пухлини	2
15	Неепітеліальні пухлини	2
16	Вчення про хворобу та діагноз.	2
17	Патологія опорно - рухового апарату.	2
18	Патологічна морфологія хвороб шкіри та її похідних.	2
19	Патологічна морфологія хвороб спричинених порушенням обміну речовин.	2
20	Патоморфологія інфекційних хвороб.	2
21	Патоморфологія сибірки та анаеробних інфекцій.	2
22	Патоморфологія лептоспірозу і пастерельозу.	2
23	Патоморфологія ешерихіозів та лістеріозу.	2
24	Вступ до судової ветеринарії. Історія розвитку. Судова система України.	2
25	Нормативні документи в галузі судової ветеринарії. Закон України «Про судову експертизу».	2
26	Експертиза речових доказів.	2
27	Експертиза живих тварин.	2
28	Судово -ветеринарна танатологія.	2
29	Ветеринарна деонтологія.	2
30	Експертиза у випадках асфіксії у тварин.	2
31	Експертиза при утопленні тварин.	2

32	Експертиза при пошкодженні тварин впливом температур та електрострумом.	2
33	Експертиза при пошкодженні тварин іонізуючим випромінюванням та коливанням атмосферного тиску.	2
34	Судово-ветеринарна токсикологія.	2
35	Експертиза при порушеннях годівлі та утримання тварин.	2
36	Експертиза у випадках раптової смерті.	2
37	Поняття про судову експертизу продуктів харчування та сировини тваринного походження.	2
38	Судово-ветеринарна експертиза в акушерській практиці.	2
	Разом	75

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Класифікація дистрофій.	2
2	Клітинні та позаклітинні білкові дистрофії.	2
4	Порушення обміну глікопротеїдів. Вуглеводні дистрофії	2
6	Жирові та мінеральні дистрофії.	2
7	Некроз та апоптоз.	2
8	Колоквіум до модуля № 1	2
9	Гостра венозна гіперемія, крововиливи, тромбоз.	2
10	Емболія, інфаркт міокарду.	2
11	Пристосувально - компенсаторні процеси.	2
12	Ексудативне запалення.	2
13	Проліферативне запалення	2
14	Епітеліальні пухлини.	2
15	Неепітеліальні пухлини.	2
16	Фіброма, кавернозна гемангіома.	2
17	Колоквіум до модуля № 2	2
18	Патоморфологічні зміни за гемоперикарду, гідроперикарду, перикардиту.	2
19	Патоморфологічні зміни за дилатації серця, дистрофії міокарду, інфаркту міокарда.	2
20	Патоморфологічні зміни за риніту, бронхіту, ателектазу легень.	2
21	Патоморфологічні зміни за набряку, запаленні легень.	2
22	Патоморфологічні зміни за геморагічного ентериту, дифтеритичного коліту.	2
23	Патоморфологія хвороб залоз системи травлення.	2
24	Зміщення, звуження та розширення трубчастих органів.	2
25	Патоморфологія хвороб сечовидільної системи.	2
26	Патоморфологія хвороб статевої системи	2
27	Патоморфологія хвороб нервової ситсеми.	2

28	Колоквіум до модуля № 3	2
29	Патоморфологія бешихи та пастерельозу.	2
30	Патоморфологія сальмонельозу та сапу.	2
31	Патоморфологія псевдотуберкульозу та паратуберкульозу.	2
32	Патоморфологія туберкульозу.	2
33	Патоморфологія чуми свиней.	2
34	Патоморфологія хвороби Ауескі та тешенської хвороби.	2
35	Патоморфологія ІНАН	2
36	Патоморфологія ІЕМ	1
37	Патоморфологія ящуру та віспи	2
38	Патоморфологія грибкових захворювань	2
39	Патоморфологія інвазійних захворювань	2
40	Колоквіум до модуля № 4	2
41	Історія розвитку судової ветеринарії. Судова система України.	2
42	Нормативні документи в галузі судової ветеринарії.	2
43	Судово-ветеринарна експертиза речових доказів.	2
44	Судово-ветеринарна експертиза живих тварин.	2
45	Судово-ветеринарна експертиза трупів тварин	2
46	Ветеринарна деонтологія.	2
47	Колоквіум до модуля № 5	2
48	Судово-ветеринарна експертиза у випадках асфіксії у тварин.	2
49	Ознаки перебування трупа у воді та їх значення для судово-ветеринарної експертизи.	2
50	Судово-ветеринарна експертиза термічної травми та електротравми	2
51	Судово-ветеринарна експертиза пошкоджень іонізуючим випромінюванням.	2
52	Судова токсикологія.	2
53	Судово-ветеринарна експертиза у випадках порушень умов годівлі, утримання та експлуатації тварин.	2
54	Загальні положення судово-ветеринарної експертизи у випадках раптової смерті.	2
55	Колоквіум до модуля № 5	2
	Разом	105

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Предмет патологічної морфології.	2
2	Смерть та посмертні зміни.	2
3	Загальне поняття про дистрофії.	4

4	Білкові дистрофії.	2
5	Вуглеводні, жирові дистрофії.	4
6	Мінеральні дистрофії.	2
7	Некроз та апоптоз.	3
8	Місцеві розлади кровообігу. Гіперемія, стаз анемія.	2
9	Кровотеча та крововиливи, Плазморагії, тромбоз	2
10	Пристаєувально- компенсаторні процеси	3
11	Ексудативне запалення	2
12	Проліферативне запалення	2
13	Судова ветеринарі. Історія розвитку. Судова система України.	2
14	Нормативні документи в галузі судової ветеринарії. Закон України «Про судову експертизу».	2
15	Експертиза речових доказів.	2
16	Експертиза живих тварин	2
17	Судово -ветеринарна танатологія.	3
18	Ветеринарна деонтологія	4
19	Експертиза у випадках асфіксії у тварин.	2
20	Експертиза при утопленні тварин.	2
21	Експертиза при пошкодженні тварин впливом температур та електрострумом.	2
22	Експертиза при пошкодженні тварин іонізуючим випромінюванням та коливанням атмосферного тиску.	2
23	Судово-ветеринарна токсикологія.	2
24	Експертиза при порушеннях годівлі та утримання тварин.	2
25	Експертиза у випадках раптової смерті.	3
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- залік;
- модульні тести;
- захист лабораторних робіт;
- курсова робота.

7. Методи навчання

- словесний метод (лекції),
- практичний метод (лабораторні заняття, навчальна практика, виробнича практика)
- наочний метод (демонстрація патолого-анатомічних та мікроскопічних змін)
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, написання курсових робіт)
- відеометод (дистанційне проведення занять)
- самостійна робота (виконання завдань в e-learn)
- Індивідуальна науково-дослідна робота (робота в гуртку, виступи на конференціях, публікації).

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Дистрофії, некроз, розлади кровообігу		
Лабораторна робота 1	Клітинні білкові дистрофії	8
Лабораторна робота 2	Позаклітинні білкові дистрофії	8
Лабораторна робота 3	Змішані білкові дистрофії	8
Лабораторна робота 4	Вуглеводні дистрофії	8
Лабораторна робота 5	Жирові та мінеральні дистрофії	8
Лабораторна робота 6	Некроз	8
Самостійна робота 1	Коротка історія розвитку патологічної морфології	11
Самостійна робота 2	Мінеральні дистрофії	11
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Пристосування й компенсація, запалення, пухлини		
Лабораторна робота 1	Розлади кровообігу ч. 1	8
Лабораторна робота 2	Розлади кровообігу ч. 2	8
Лабораторна робота 3	Пристосування і компенсація	8
Лабораторна робота 4	Запалення ч.1	8
Лабораторна робота 5	Запалення ч.1	8
Лабораторна робота 6	Онкоморфологія ч.1	8
Лабораторна робота 7	Онкоморфологія ч.2	8
Самостійна робота 1	Вади розвитку в тварин	7
Самостійна робота 2	Органоспецифічні пухлини	7
Модульна контрольна робота 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Залік		30
Всього за курс		(Навчальна робота + залік) ≤ 100
Модуль 3. Патоморфологія незаразних хвороб		
Лабораторна робота 1	Патоморфологія хвороб серцево-судинної системи	6
Лабораторна робота 2	Патоморфологія хвороб системи дихання	6
Лабораторна робота 3	Патоморфологія хвороб системи травлення	6
Лабораторна робота 4	Патоморфологія хвороб залоз системи травлення	6
Лабораторна робота 5	Зміщення, звуження, розширення трубчастих органів	6
Лабораторна робота 6	Патоморфологія хвороб видільної	6

	системи	
Лабораторна робота 7	Патоморфологія хвороб статевої системи	6
Лабораторна робота 8	Патоморфологія хвороб нервової системи	6
Самостійна робота 1	Патоморфологія хвороб обміну речовин	11
Самостійна робота 2	Патоморфологія отруєнь	11
Модульна контрольна робота 3		30
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Патоморфологія заразних хвороб		
Лабораторна робота 1	Патоморфологія бешихи, пастерельозу	6
Лабораторна робота 2	Патоморфологія сальмонельозів, сапу	6
Лабораторна робота 3	Патоморфологія псевдотуберкульозу та паратуберкульозу	6
Лабораторна робота 4	Патоморфологія туберкульозу	6
Лабораторна робота 5	Патоморфологія чуми свиней	6
Лабораторна робота 6	Патоморфологія хвороб Ауескі та Тешена	6
Лабораторна робота 7	Патоморфологія ІНАН, ІЕМ	6
Лабораторна робота 8	Патоморфологія ящуру, віспи	6
Лабораторна робота 9	Патоморфологія грибкових захворювань	6
Лабораторна робота 10	Патоморфологія інвазійних захворювань	6
Самостійна робота 1	Патоморфологія інфекційних хвороб	5
Самостійна робота 2	Патоморфологія протозоозів	5
Модульна контрольна робота 4		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Залік		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{залік}) \leq 100$
Курсова робота		100
Модуль 5. Загальна судова ветеринарія		
Лабораторна робота 1	Вступ до судової ветеринарії	8
Лабораторна робота 2	Нормативні документи СВЕ	8
Лабораторна робота 3	Експертиза речових доказів	8
Лабораторна робота 4	Експертиза живих тварин	8
Лабораторна робота 5	Судово-ветеринарна танатологія	8
Лабораторна робота 6	Ветеринарна деонтологія	8
Самостійна робота 1	Процесуальні основи СВЕ	11
Самостійна робота 2	Експертиза трупів тварин	11
Модульна контрольна робота 5		30
Всього за модулем 5		100
Модуль 6. Спеціальна судова ветеринарія		
Лабораторна робота 1	СВЕ за асфіксії	8
Лабораторна робота 2	СВЕ за утоплення	8
Лабораторна робота 3	СВЕ за пошкодження температурою,	8

	електрострумом	
Лабораторна робота 4	СВЕ за пошкодження тиском, радіацією	8
Лабораторна робота 5	Судово-ветеринарна токсикологія	8
Лабораторна робота 6	СВЕ за порушень умов годівлі, експлуатації	8
Лабораторна робота 7	СВЕ за раптової смерті	8
Самостійна робота 1	Судово-ветеринарна травматологія	7
Самостійна робота 2	Судово-ветеринарна епізоотологія	7
Модульна контрольна робота 6		30
Всього за модулем 6		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перекладання	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Патологічна морфологія та судова ветеринарія» на навчальному порталі НУБіП України eLearn розділений на 2 частини

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1897> (Ч1)

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1898> (Ч2)

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни «Патологічна морфологія та судова ветеринарія» для здобувачів денної, форм здобуття вищої освіти;

1. Організація та проведення патолого-анатомічного розтину. // М. М. Омеляненко, С. Є. Гаркуша К.: «ЦП «Компринт». 2015. 59 с.
2. Тератологія. Методичні вказівки для лабораторних занять з дисципліни “Патологічна анатомія та розтин”. Гаркуша С. Є. К.: «ЦП «Компринт». 2016. 28 с.
3. Судово-ветеринарна токсикологія: Методичні вказівки. Гаркуша С. Є. К.: «ЦП «Компринт». 2017. 59 с.
4. Основні принципи аналізу й узагальнення даних розтину та приклади оформлення патолого-анатомічних діагнозів: Методичні вказівки для лабораторних занять з дисципліни "Патологічна анатомія та розтин". Гаркуша С. Є. К.: «ЦП «Компринт». 2017. 72 с.
5. Методичні рекомендації з судово-ветеринарної експертизи пошкоджень, що виникають внаслідок дії на організм тварин патогенних фізичних чинників. Сердюков Я. К. та ін. К.: «ЦП «Компринт». 2016. 52 с.
6. Судово-ветеринарна експертиза у випадках асфіксії. Методичні рекомендації. Сердюков Я. К. та ін. К.: «ЦП «Компринт». 2016. 43 с.
7. Номенклатура і класифікація запалення. Методичні вказівки. Сердюков Я. К., Потоцький М. К. К.: «ЦП «Компринт». 2015. 34 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Борисевич Б. В. Патологічна анатомія тварин : підручник. Ч. 1. Київ : Аграр Медіа Груп, 2020. 418 с.
2. Борисевич Б. В. Патологічна анатомія тварин : підручник. Ч. 2. Київ : Аграр Медіа Груп, 2020. 449 с.
3. Судово-ветеринарна танатологія : навч. посіб. / Я. К. Сердюков, С. Є. Гаркуша та ін. Київ : ЦП «Компринт», 2017. 104 с.
4. Патологічна анатомія тварин : підручник / за заг. ред. М. К. Потоцького, П. П. Урбановича. Київ : Ветінформ, 2008. 900 с.
5. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ.
6. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-ІV.
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI.
9. Borysevich B., Kruchynenko O., Peredera O. Forensic veterinary examination of dog and cat corpses in cases of strangulation by hands. Scientific Progress & Innovations. 2024. Vol. 27, No. 2. P. 90–94.
10. Borysevich B., Kruchynenko O., Peredera O. On the issue of forensic examination of the corpses of dogs and cats killed as a result of falling from a height. Scientific Progress & Innovations. 2024. Vol. 27, No. 2. P. 111–116.

11. Borysevich B., Kruchynenko O., Peredera O. The problem of forensic veterinary examination of small animal corpses in cases of mechanical asphyxia. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. Vol. 27, No. 1. P. 149–154.
12. Гаркуша С. Є., Кручиненко О. В., Передера О. О. Судово-ветеринарне дослідження за ураження собак, котів та інших тварин електричним струмом. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. Т. 27, № 2. С. 105–110.
13. Гаркуша С. Є., Кручиненко О. В., Передера О. О. Судово-ветеринарна експертиза загибелі собак та котів від випадків високих температур. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. Т. 27, № 2. С. 99–104.
14. Гаркуша С. Є., Кручиненко О. В., Передера О. О. Особливості судово-ветеринарної експертизи у випадках переохолодження та обмороження в собак і котів. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. Т. 27, № 2. С. 138–142.